

متن و ترجمه کتاب شریف

عیون اخبار الرضا (علیه السلام)

جلد اول

شیخ صدوق (ره)

ترجمہ و تحقیق :
محمد رحمتی شہر رضا

بر شناسه	: ابن بابویه ، محمد بن علی ، ۳۱۱ - ۳۸۱ ق.
عنوان قراردادی	: عیون اخبار الرضا (ع) ، فارسی
عنوان و نام پدیدآور	: ترجمه عیون اخبار الرضا علیه السلام / تألیف شیخ صدوق ، ترجمه محمد رحمتی شهرضا.
مشخصات نشر	: قم : نغمه قرآن ، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۱۲ ص.
شابک	: ۵۸۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: احادیث شیعه -- قرن ۴ ق.
موضوع	: علی بن موسی (ع) ، امام هشتم ، ۱۵۳ - ۲۰۳ ق. -- احادیث.
شناسه افزون (شخص)	: رحمتی شهرضا ، محمد ، ۱۳۵۸ - ، مترجم
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ع ۹۰۴۱ / الف ۱۳۹ / BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۲۱۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۶۲۴۲۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نام کتاب : عیون اخبار الرضا (ع) جلد اول

مؤلف : شیخ صدوق (ره)

ترجمه و تحقیق : استاد محمد رحمتی شهرضا

ناشر : نغمه قرآن

لیتوگرافی : نویسی

چاپ : عتبر

نوبت چاپ : اول / ۱۳۹۴

شمارگان : ۱۰۰۰ جلد

مدیر اجرایی : محمد محمدی

قیمت دوره دو جلدی : ۵۸۰۰۰ تومان

مراکز بخش :

۱- قم / خیابان معلم / انتهای کوچه ۱۲ / سمت چپ / کوچه ۱۶ / پلاک ۳۳ / انتشارات نغمه قرآن

تلفن : ۳۷۸۳۶۶۲۲ - ۰۲۵ همراه : ۰۹۱۹۸۵۰۷۵۸۸

۲- تهران / میدان فلسطین / شرکت چاپ و نشر بین الملل تلفن : ۸۸۹۲۱۹۸۰ - ۰۲۱

همه حقوق محفوظ است. هر گونه نسخه برداری اعم از زیراکس و یازنویسی ، ذخیره کامپیوتری ، اقتباس کلی و جزئی ، بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع ، شرعا دارای اشکال و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

پست الکترونیک : naqmehp66@gmail.com

فهرست مندرجات

مقدمه مترجم	نه
مقدمه مؤلف	۲
فهرست ابواب کتاب که ۶۹ باب است	۷

باب ۱

علت ملقب شدن حضرت علی بن موسی علیهما السلام به «رضا»	۱۲
--	----

باب ۲

آنچه درباره مادر گرامی حضرت رضا علیه السلام و اسم ایشان روایت شده است	۱۳
---	----

باب ۳

زمان ولادت حضرت رضا علیه السلام	۱۷
---------------------------------------	----

باب ۴

روایات امام کاظم علیه السلام درباره امامت و وصایت فرزندشان حضرت رضا علیه السلام	۱۹
---	----

باب ۵

نسخه وصیت حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام	۲۹
---	----

باب ۶

روایات درباره امامت حضرت رضا علیه السلام از بین همه دوازده امام علیهم السلام	۳۵
--	----

باب ۷

گوشه‌هایی از تاریخ موسی بن جعفر علیهما السلام در عصر هارون الرشید و موسی بن المهدی	۵۶
--	----

باب ۸

اخباری که در صحت وفات موسی بن جعفر علیهما السلام روایت شده	۸۱
--	----

باب ۹

ذکر جنایاتی از هارون	۹۱
----------------------------	----

باب ۱۰

علت این که عده‌ای (واقفی‌ها) امامت را تا موسی بن جعفر علیهما السلام قبول داشتند	۹۴
---	----

باب ۱۱

- روایاتی که درباره توحید از امام رضا علیه السلام نقل شده است ۹۶
خطبه حضرت رضا علیه السلام درباره توحید ۱۲۸

باب ۱۲

- مناظره حضرت رضا علیه السلام در حضور مأمون با اهل ادیان درباره توحید ۱۳۲

باب ۱۳

- مناظره حضرت رضا «ع» با سلیمان مروزی، متکلم خراسان در مورد توحید، در حضور مأمون ۱۵۳

باب ۱۴

- مجلس دیگر امام رضا علیه السلام در حضور مأمون با علمای ملت‌ها و مذاهب و پاسخ آن ۱۶۶
حضرت به علی بن محمد بن جهم درباره عصمت انبیاء علیهم السلام ۱۶۶

باب ۱۵

- مجلس دیگر امام رضا علیه السلام نزد مأمون درباره عصمت انبیاء علیهم السلام ۱۷۰

باب ۱۶

- فرمایشات حضرت رضا علیه السلام در مورد اصحاب الزّس ۱۸۱

باب ۱۷

- فرمایشات حضرت رضا علیه السلام در تفسیر آیه شریفه «وَقَدْ نَاهُ بِذَنْحٍ عَظِيمٍ» ۱۸۵

باب ۱۸

- فرمایشات حضرت رضا علیه السلام درباره حدیث پیامبر «ص» که فرمود: «أَنَا ابْنُ الذَّيْحَنِ» ۱۸۶

باب ۱۹

- فرمایشات حضرت رضا علیه السلام درباره نشانه‌های امام ۱۸۹

باب ۲۰

- فرمایشات حضرت رضا علیه السلام درباره صفت امام و امامت و فضل و مقام امام ۱۹۲

باب ۲۱

- فرمایشات حضرت رضا علیه السلام درباره ازدواج حضرت فاطمه سلام الله علیها ۱۹۸

باب ۲۲

- فرمایشات حضرت رضا علیه السلام درباره ایمان ۲۰۱

باب ۲۳

مناظره حضرت رضا علیه السلام با مأمون، درباره فرق بین «عترت» و «امت»	۲۰۲
باب ۲۴	
فرمایشات حضرت رضا «ع» درباره مرد شامی و سؤالات او از امیرالمؤمنین «ع» در مسجد کوفه	۲۱۴
باب ۲۵	
فرمایشات حضرت رضا علیه السلام درباره زید بن علی	۲۲۲
باب ۲۶	
فرمایشات حضرت رضا علیه السلام درباره اخبار نادر در موضوعات مختلف	۲۲۶
باب ۲۷	
فرمایشات حضرت رضا علیه السلام درباره هاروت و ماروت	۲۳۶
باب ۲۸	
فرمایشات حضرت رضا علیه السلام در مسائل گوناگون	۲۴۱
باب ۲۹	
فرمایشات حضرت رضا علیه السلام درباره صفات پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم	۲۷۵
باب ۳۰	
فرمایشات گهربار حضرت رضا علیه السلام در اخبار پراکنده	۲۸۰

مقدمه مترجم

زندگی‌نامه مؤلف

ستاره‌ای بدرخشید و ...

محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه که به اختصار محمد بن علی بن بابویه گفته می‌شود، معروف به «شیخ صدوق^(ع)» - در حدود سال ۳۰۶ هجری در شهر مقدس قم دیده به جهان گشود.

خاندان بابویه یکی از معروفترین خاندان‌های بزرگ است که بیش از سیصد سال در مرکز ایران بوده و از آن دانشمندان نامور برخاسته‌اند. «شیخ صدوق^(ع)» بزرگترین شخصیت این خاندان به شمار می‌رود.

«بابویه» جدّ اعلای صدوق است. اولین کسی که از این خاندان لقب «ابن بابویه» گرفت پدر شیخ صدوق^(ع) یعنی «علی بن حسین بن موسی بن بابویه» است.

«ابن بابویه» خود از دانشمندان به نام شیعه بوده و بیش از یکصد کتاب در موضوعات مختلف نگاشته است. وی پیشوای شیعه در قم و اطراف آن در زمان خود بوده و در عصر امام حسن عسکری^(ع) و غیبت صغری حضرت ولی عصر - عجل الله تعالی فرجه الشریف - و در عهد نیابت خاصه «حسین بن روح» زندگی می‌کرده است.

پنجاه سال از زندگی این مرد بزرگ می‌داشت و هنوز فرزندی نداشت. تا آنکه روزی نامه‌ای به امام و پیشوای خود حضرت مهدی - عجل الله تعالی فرجه الشریف - می‌نویسد و از ایشان می‌خواهد تا برایش دعا کنند. ایشان این نامه را بواسطه

ابوجعفر محمد بن علی الاسود و از طریق حسین بن روح^۱ به حضرت رسانند. ابوجعفر می‌گوید من نامه ایشان را به نمایندۀ حضرت - عجل الله تعالی فرجه الشریف - رساندم و ایشان پس از سه روز به من خبر داد که حضرت برای «ابن بابویه» دعا کرد و در آیندۀ نزدیک خداوند به او فرزندی خواهد داد که منشأً برکات زیادی خواهد شد.^۲ شیخ طوسی در کتاب شریف غیبت نیز به این معنا اشاره دارد.^۳ خود شیخ صدوق^{رحمه الله} نیز ماجرای دعای حضرت ولی عصر - عجل الله تعالی فرجه الشریف - و ولادت خود را در کتاب اکمال الدین آورد است و در ادامه نوشته هرگاه ابوجعفر محمد بن علی أسود مرا می‌دید که برای آموختن حدیث و علوم اهل بیت^{علیهم السلام} با اشتیاق تمام به درس اساتید می‌رفتم، می‌فرمود: «این میل و اشتیاق به علم آموزی که تو داری جای تعجب نیست، زیرا تو به دعای امام زمان - عجل الله تعالی فرجه الشریف - متولد شده‌ای.»

بله الله تا ملاقات خدا

شیخ صدوق^{رحمه الله} در سنین کودکی فلگیری دانش دینی را نزد پدر آغاز کرد و تحصیلات ابتدایی و رشد اولیه او در علوم، در شهر قم، که آن روز، محضر دانشمندان و محدثان بود، به انجام رسید.

پس از آنکه به مرتبۀ بالایی از تحصیل رسید برای درک محضر اساتید بزرگ و حدیث شناسان آن دوران، سفرهای علمی خود را آغاز کرد و شاید بتوان گفت یکی از عوامل موثر در موفقیت وی اساتید بسیاری است که دیده و از خرمین علوم آن‌ها خوشه‌ها برگرفته است از همین رو نمی‌توان به طور کامل اساتید او را شمرد.^۴

یکی از حوادث مهم دوران زندگی شیخ صدوق^{رحمه الله} روی کار آمدن سلسله ایرانی نژاد و شیعی مذهب آل بویه بود که میان سال‌های ۳۲۲-۴۴۸ هجری قمری بر بخش بزرگی از ایران و عراق و جزیره تا مرزهای شمالی فرمان راندند.

۱. سومین نمایندۀ خاص حضرت ولی عصر - عجل الله تعالی فرجه الشریف -

۲. تنقیح المقال ۳: ۱۵۴.

۳. الغیة: ۱۸۸.

۴. دانشمند محقق شیخ عبدالرحیم ربانی شیرازی^{رحمه الله} در پیشگفتار کتاب شریف معانی الاخبار که شرح زندگانی وی را نگاشته، ۲۵۲ تن از اساتید صدوق را نام برده است. معانی الاخبار: ۳۷.

هجرتِ شیخ صدوق علیه السلام از قم به ری و اقامتِ ایشان در آنجا نیز به درخواستِ یکی از احبا کمان این سلسله، رکن الدّوله دیلمی بوده است.

عصرِ صدوق علیه السلام را باید «عصرِ حدیث» نامید. دوره‌ای که با حرکت علمی شیخ کلینی علیه السلام آغاز شد و با تلاش‌های پیگیر و بی وقفه صدوق علیه السلام ادامه یافت. ایشان در طول حیات بابرکت خویش با مسافرت‌های علمی از بلخ و بخارا تا کوفه و بغداد و از آنجا تا مکه و مدینه و خلاصه تمام مرکز اسلامی آن زمان- اعم از شیعه و سنی- و تحمّل مشکلات بسیار، با کوله‌باری از احادیث پیامبر و اهل بیت علیهم السلام از سفر بازگشته است و با روشنگری و هدایت اهل معرفت حقّی سترگ بر عهده همه دانش پژوهان دارد. برکت وجودی این مرد بزرگ رفته‌رفته و به مبارکی دعای حضرت ولی عصر - عجل الله تعالی فرجه الشریف - فلگیر شد و تمام دانشوران، زبان به مدح و ثنای او گشودند و در برابر عظمت و گسترگی دانش او خضوع کردند.

نا گفته نماند شیخ صدوق علیه السلام را نمی‌توان تنها یک محدّث یا فقیه یا اصولی نامید بلکه با نظر بگونه‌گونی تألیفات ایشان و سخنان عالمان دینی در حقّ وی، پی به دامنه دانش بی‌کران او خواهیم برد.

شیخ صدوق «ره» در نگاه دیگران

شیخ طوسی رحمته الله در کتاب الفهرست می نویسد: «... صدوق، بزرگوار و حافظ احادیث، ناقد اخبار و نسبت به علم رجال، دانا بود. در بین دانشمندان قم شخصیتی به قدرِ حافظه و زیادی دانش او یافت نشده است.»^۱

محمد بن ادریس نیز در کتاب السرائر آورده است: «دانشمند بزرگوار و مورد اطمینان، متخصص اخبار، ناقد آثار، عالم به رجال و حافظ بزرگ حدیث بود، او استاد پیشوای ما شیخ محمد بن نعمان است.»^۲

نجاشی بن محمد معروف نوشته است: «صدوق، بزرگ و فقیه ما، چهرهٔ معروف شیعیان در خراسان بود. در سال ۲۵۵ هجری قمری در سنین جوانی به بغداد سفر کرد و بزرگان آنجا در محضر او استفاده بردند.»^۳

سید ابن طاوس نیز او را این گونه توصیف کرده است: «شیخ ابوجعفر محمد بن

١. الفهرست : ٣٠٤.

٢. سفينة البحار ٢: ٢٢.

۳. کلاتر، شرح لمعه ۹: ۲۶۵.

علی بن بابویه، کسی است که دانش و درستکاری او مورد اتفاق بوده و در گفتار، مورد اطمینان کامل است.»^۱

و شیخ اسد الله شوشتری در کتاب *مقابس الأنوار* آورده است: «صدوق، رئیس محدثین، زنده کننده اساس دین، دارنده فضائل و مکارم او و برادرش به دعای امام عسکری و ولی عصر علیه السلام به دنیا آمده‌اند.»^۲

علامه مامقانی در کتاب *شریف تنقیح المقال* نگاشته است: «عموم مردم از فقاہت و فقہا از احادیث محمد بن علی بن بابویه، بهره جسته‌اند و دانشمندان متخصص از او یاد کرده و بر او درود فرستاده‌اند.»^۳

مرحوم سید حسن صدر نیز در *معرفی وی* می‌نویسد: «محمد بن علی بن حسین، بیش از سیصد کتاب تألیف کرده است که همانند او در میان دانشمندان اسلامی وجود ندارد.»^۴

این توصیف‌ها اختصاص به دانشمندان شیعه مذهب ندارد بلکه عالمان اهل سنت نیز زبان به مدح او گشوده‌اند که تنها به دو مورد اشاره می‌کنیم:

عمر رضا کحاله از عالمان اهل سنت در حق او نوشته است: «محمد بن علی بن الحسین ... شیعی، مفسر، فقیه، اصولی، محدث حافظ، آشنای به رجال، ... بوده است.»^۵

خیر الدین زرکی نیز در کتاب *الأعلام* می‌نویسد: «محمد بن علی بن حسین، معروف به شیخ صدوق علیه السلام مانند او در بین علمای قم یافت نشده است. در ری اقامت داشت و در منطقه شرق و خراسان مقام والایی داشت در شهر ری بدرود حیات گفت و در همان جا به‌خاک سپرده شد و حدود سیصد کتاب، تألیف کرده است.»^۶

۱. کلاتر، شرح لمعه ۹: ۲۶۵.

۲. کلاتر، شرح لمعه ۹: ۲۶۵.

۳. تنقیح المقال ۳: ۱۵۴.

۴. تأسیس النبیة لمعلوم الاسلام ۲۴۲.

۵. معجم المؤلفین ۱۱: ۳۰.

۶. الأعلام ۶: ۲۷۲.

آثار ماندگار

هر چند اهمیتِ صدوق علیه السلام به زیادیِ تألیفاتِ وی نیست بلکه به سودمندیِ کارِ اوست، ولی با این حال از نظرِ تعداد نیز تا عصرِ ایشان سابقه نداشته و این نیز حکایت از تسلطِ بسیارِ عمیقِ وی بر روایات دارد. پرداختن به تألیفاتِ شیخِ صدوق علیه السلام کتابی مستقل می‌طلبد. شیخ طوسی علیه السلام در کتابِ الفهرست نوشته است: «وی نزدیک به سیصد کتاب تألیف کرده است»^۱

از برخی آثارِ مهمِ ایشان می‌توان به این موارد اشاره کرد: «کتاب من لایحضره الفقیه، کمال الدین و تمام النعمه، معانی الاخبار، عیون اخبار الرضا علیه السلام کتاب حاضر)^۲، خصال، امالی (مجالس)، علل الشرائع، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، المقنع، الاوائل، الاواخر، المناهی، التوحید، دعائم الاسلام، اثبات الوصیه، المصابیح، التاريخ، المواعظ، التقیه، الناسخ و المنسوخ، الباطل العلو و التقصیر، السر المكتوم الی الوقت المعلوم، مصباح المصلی، مصادقه الاخوان، الهدایه فی الاصول والفقه، المواعظ و الحكم، تعداد زیادی در فضیلت برخی اعمال و بعضی از ماه‌ها، تعداد زیادی رساله در موضوعات مختلف فقهی و غیر آن، چندین کتاب در فضایل پیامبر و امامان و برخی از اصحاب، کتاب‌های متعدّد در بیان زهد پیامبر و امامان علیهم السلام، و چندین کتاب در پاسخ به سؤال‌های مردمی و...»

شاگردان صدوق

عده‌ی شاگردانِ ایشان را متجاوز از صدها تن نوشته‌اند. از میان‌شاگردانِ وی که سرآمد همه آنهاست می‌توان از دانشمندِ بلند آوازه شیعه، محمد بن محمد بن نعمان، معروف به «شیخ مفید» نام برد. از جمله‌ی شاگردانِ شیخِ صدوق علیه السلام می‌توان از این بزرگان نیز نام برد: «برادر وی، حسین بن علی بن بابویه قمی، هارون بن موسی تلکبری، حسین بن محمد قمی (مؤلف تاریخ قم)، علی بن احمد بن عباس نجاشی، علم بن احمد بن عباس نجاشی، علم الهدی، سید مرتضی، سید ابوالبرکات

۱. الفوائد الطوبی: ۷۰.

۲.

این کتاب را برای صاحب بن عباد، وزیر دانشمند و دین پرور آل بویه نگاشته و به وی اهدا کرده است و در آن، روایاتی که از امام هشتم علیه السلام نقل شده گرد آمده است.

علی بن حسین جوزی حسینی حلی و...

غروب خورشید

شیخ صدوق^(ع) سرانجام پس از عمری تلاش و تحقیق در سنگر علم و فرهنگ اسلامی، در سال ۲۸۱ هجری قمری در هفتاد و پنج سالگی دعوت پروردگار خویش را لبیک گفت و در جوار رحمت بی‌منت‌های او جای گرفت. وفات او در شهر ری اتفاق افتاد و با این حادثه تأسف‌بار، غبار غم سراسر عالم تشیع را فرا گرفت و عاشقان مکتب اهل بیت^(ع) در میان اندوه و اشک، پیکر مطهر وی را تشییع کردند و در نزدیکی مرقده حضرت عبدالعظیم حسنی در شهر ری به خاک سپردند. آن محل کنون نیز با نام «ابن بابویه» زیارتگاه مسلمانان است. گرچه در طول تاریخ همواره آرامگاه مورد احترام شیعیان بوده ولی با حادثه‌ای که در حدود یکصد و هشتاد و پنج سال پیش اتفاق افتاد، عظمت و اعتبار صدوق در نزد زائران حرمش بیشتر معلوم شد و ارادت آنان نسبت به وی دو چندان گشت؛ که شرح آن واقعه مطابق نقل روایات الجنات و کتاب‌های دیگر تاریخی بدین‌گونه است: «در سال ۱۳۲۸ هجری قمری، باران زیادی بارید که بر اثر آن اطراف مزار شریف شیخ صدوق^(ع) فروکش کرد و شکافی در کنار آن پدید آمد. مؤمنان در پی اصلاح برآمدند. هنگام‌خاکبرداری به سردابی که جسد شیخ در آن مدفون بود، رسیدند. وقتی که به سرداب وارد شدند، جسد را سالم یافتند. آثار رنگ حنا هنوز بر ناخن‌های وی باقی بود. این خبر در سطح تهران پیچید تا آنکه سلطان وقت «فتح‌علی شاه قاجار» نیز از آن مطلع گشت. دستور داد تا سرداب را نبوشانند که خواهان دیدن جسد است. او و علماء دیگر در محل حاضر شدند و این واقعه را از نزدیک با چشمان خویش دیدند. سپس دستور دادند تا سرداب را بپوشانند و بنای ساخته شده بر قبر را تجدید کردند.^۱

درباره کتاب عیون اخبار الرضا «ع»

شیخ صدوق علیه السلام در این کتاب روایت‌های پیرامون امام رضا علیه السلام و مجموعه روایاتی که از آن حضرت روایت شده را جمع‌آوری کرده است. شیخ صدوق علیه السلام این کتاب را برای هدیه به کتابخانه صاحب بن عباد دیلمی، وزیر وقت و حاکم شیعی آن دوران نگاشته است. صاحب بن عباد در مدح و ستایش امام رضا علیه السلام اشعاری می‌سراید و آن را به شیخ صدوق علیه السلام هدیه می‌دهد و شیخ نیز این کتاب را در پاسخ به هدیه ایشان، به نگارش در می‌آورند. کتاب عیون اخبار الرضا علیه السلام از معتبرترین منابع روایی شیعه است که مانند دیگر کتاب‌های شیخ صدوق از ارزش و اعتبار خاصی برخوردار است. این کتاب در شرح و توضیح بسیاری از عقاید شیعه کتابی ارزشمند و مفید می‌باشد. شیخ صدوق علیه السلام با جمع‌آوری سخنان و بحث‌های امام رضا علیه السلام با دیگر دانشمندان آن دوران بسیاری از مباحث مهم اسلامی را مطرح کرده است. مرحوم میر داماد در مدح این کتاب سروده است:

عیون اخبار الرضا علیه السلام صیقل تجلو	عن القلب صداء الكرب
لم یبد للدهر نظیرا لها	لناظر فی الشرق و الغرب
وکل فن فی أسالیبها	یکفیک و تخلیه السرب
کالشمس من نور الهدی مشرق	بالسلم یقضی وطر القلب

کتاب عیون اخبار الرضا علیه السلام کتابی شفاف است که قلب انسان را شفا می‌دهد. در تمام روزگار و در نگاه هیچ بیننده‌ای کتابی مانند این کتاب نگاشته نشده است. این کتاب با شیوه‌ای شگفت‌انگیز مانند خورشید از نور هدایت می‌درخشد و آرزوی قلب را برآورده می‌سازد.

کتاب عیون اخبار الرضا علیه السلام بسیار مورد توجه علما و اندیشمندان اسلامی قرار گرفته است و ترجمه‌های فراوانی بر آن نگاشته شده، مانند:

- ۱- ترجمه‌ای از محمد صالح بن محمد باقر قزوینی.
- ۲- ترجمه عیون از سید جلیل میرزا ذبیح الله بن میرزا هدایه الله
- ۳- ترجمه از مولی علی بن طیفور بسطامی
- ۴- ترجمه‌ای از سید علی بن محمد بن اسد الله امامی
- ۵- ترجمه توسط حاج شیخ محمد تقی بن محمد باقر اصفهانی

- ۶- ترجمه عیون اخبار الرضا علیه السلام به نام کاشف النقاب
- ۷- ترجمه ای به نام برکات المشهد المقدس
- ۸- ترجمه عیون نوشته یکی از افاضل مشهد رضوی در سال ۱۲۴۵ هجری که به امر سید محمد بن سید دلدار علی نقوی نصیر آبادی نوشته شده است.
- ۹- ترجمه علامه مجلسی، که بخش‌هایی از کتاب را ترجمه کرده است مانند:
- ترجمه خطبه الرضا که ترجمه خطبه توحید امام رضا علیه السلام است.
- مأموریت رجاء که درباره مأموریت رجاء ابن ابی‌ضحا ک برای دعوت امام رضا به خراسان است.

بر این کتاب شرح‌های فراوانی نیز نگاشته شده مانند:

- ۱- شرح عیون اخبار الرضا علیه السلام نوشته علی اصغر بن سید حسین حکیم بن سید علی شوشتری
- ۲- شرح کتاب توسط محمد علی حزین بن شیخ ابو طالب زاهدی گیلانی
- ۳- شرح عیون اخبار الرضا علیه السلام نوشته سید نعمت الله جزائری
- ۴- شرح عیون اخبار الرضا علیه السلام نوشته مولی هادی بنابی
- ۵- شرح خطبه الرضا علیه السلام نوشته حسن بن علی گوهر قراچه داغی که شرح خطبه توحید این کتاب است.

این کتاب نیز با ترجمه‌ای که تصمیم بر روان و ساده بودن و به روز بودن آن داشتم، به پیشنهاد دوست عزیز جناب آقای صمد گودرزی علمداری در پیش روی شماست. امید است مورد استفاده قرار گیرد اگر اشکالی در ترجمه دیده شد از بی‌بضاعتی حقیر است که با تذکرات سودمند شما در چاپ‌های بعدی ان شاء الله مرتفع خواهد شد. از خداوند برای همسر مهربان، فهیم وفدا کارم که از خوبی برایم کم نگذاشته، خواهان اجر فراوان و عافیت هستم.

از خداوند متعال سپاسگزارم که توفیقی عنایت فرمود تا مدتی از عمر ناقابل خویش را کنار این دریای عمیق معارف آسمانی سپری نمودم. امید است این تلاش ناچیز ذخیره آخرتم گردد و در روزی که نیازمند مراجع شاهانه اهل بیت عصمت و طهارت هستم، امام رئوف تنهایم نگذارد. و حاشا که چنین باشد...

فم المقدسه

جوار بارگاه ملکوتی کریمه اهل بیت علیهم السلام

أخت الرضا علیه السلام، حضرت فاطمه معصومه علیها السلام

۱۳۹۰.۱.۶

